

Idols In Israel: To Destroy Or Not to Destroy

Parashat Re'eh 5779

R' Yisroel Meir Rosenzweig - enrosenzweig@gmail.com

1. Devarim 12:1-6

- (א) אלה החקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ אשר נתן ד' אלקי אבותיך לך לרשתה כל הימים אשר אתם חיים על האדמה:
(ב) אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן:
(ג) ונתצתם את מזבחתם ושבחתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא:
(ד) לא תעשון כן לד' אלקיכם:
(ה) כי אם אל המקום אשר יבחר ד' אלקיכם לשום את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה:
(ו) והבאתם שמה עליתכם וזבחתם ואת מעשרתיכם ואת תרומת ידכם ונדבתיכם ובכרת בקרבם וצאנכם:

The Satmar Rebbe's Critique

2. R' Yoel Teitelbaum [1887 - 1979, Hungary, USA], Al HaGeulah V'Al HaTemurah 52 [See also Vayael Moshe 98]

גם איך אפשר לומר שהי' כבושם ומלחמתם עפ"י התורה, ואיך יתכן מציאות כזה, שהרי בעצם כיבושם עברו על מ"ע ול"ת של ע"ז, כמו שביארתי בספרי ויואל משה (מאמר א' ס' צ') והבאתי דברי הפוסקים בזה, ומבואר כן בדברי הרמב"ם (פ"ז מה' עכו"ם ה"א) שהיא מצות עשה לאבד ע"ז בכל מקום שנכבש אותה, ומבואר במס' ע"ז (דף מ"ה ע"ב) גידוע ע"ז קודם לכיבוש א"י, ועיין רש"י שם. והבאתי שם דברי האוה"ח הק' פ' משפטים שעובר גם בל"ת אם לא ביער ולא איבד ע"ז בכיבושה עיי"ש. ומעתה איך יעלה על הדעת שהי' כיבושם עפ"י התורה, והרי מיד בכיבושם עברו על איסור ע"ז החמור ככל התורה, ובכל רגע ורגע שמחזיקים בהם ואינם מאבדים אותם ולא עוד אלא שמבטיחים עוד לקיימם הרי עוברים ע"ז בפירסום ובריש גלי, ואיך יעלה על דעת הדתיים להכניס כ"ז בדעת תורתנו הקדושה.

3. R' Yoel Teitelbaum [1887 - 1979, Hungary, USA], Al HaGeulah V'Al HaTemurah, Hakdamah pg 7

ובפרט בכיבוש עיר העתיקה ומקום המקדש המלאים עכשיו בעוה"ר גילולים ועבודה זרה, ומבואר בגמרא ובפוסקים בהא דגידוע עכו"ם קודם לכיבוש שאם כובשין איזה מקום בארץ ישראל ואין מבערין העבודה זרה טרם הכיבוש יש לו דין עובדי ע"ז ממש, דעשה דאבד תאבדון הוא עשה דע"ז, וכתב האוה"ח הק' שאם אין מבערין את הע"ז עוברים גם על הלאו דלא-תעבדם והוא בכלל יהרג ואל יעבור. והם לא בלבד שלא מבערין את הע"ז אלא מתפארים שיחזיקום בכבוד ויתקנום בתיקונים, וא"כ הם באותו הכיבוש עובדי ע"ז ממש.

והאיך יעלה על לב אדם שהקב"ה עשה נסים לעבוד ע"ז. אין זה אלא כפירה גמורה וא"א לחשוב אחרת אלא שהוא כח הס"מ וחילוליו. תמה אני הפלא ופלא האיך הגיע עד כדי ככה גם להרבה שומרי תורה ומצות בדור השפל הזה. ובפנים הקונטרס יחבאר שלא היו כאן כלל נסים, אלא הצלחה מלוכש בטבע, ואין בזה אלא סמיות עינים. ובעו"ה ניתן כח להס"מ לסמות אף עיני תמימים ברשת זו אשר ממנ להם עד כדי כך.

Responses To The Satmar Rebbe

4. R' Aharon HaLevi [1235 – c. 1290, Spain], Sefer HaChinuch, Mitzvah 436

מצוה לאבד עבודה זרה ומשמשיה

(א) שנצטוינו לאבד בתי העבודה זרה כולם בכל מיני איבוד בשברון ובשרפה בהריסה ובכריתה, כל מין במה שראוי לו, כלומר במה שיהיה יותר משחית וממחר בחרבנו, והכוונה שלא נניח רושם לעבודה זרה, ועל זה נאמר [דברים י"ב ב'], אבד תאבדון את כל המקומות וגו', ונאמר גם כן [שם ז' ה'], כי אם כה תעשו להם מזבחותיהם תתצו, ואמר עוד [שם י"ב ג'], ונתצתם את מזבחותם וגו'. והראיה שזה מצות עשה מה שאמר בסנהדרין [צ' ע"א] בעבודה זרה מאי מצות עשה איכא, כלומר לאבדה, תרגמה רב חסדא ונתצתם וגו'. ולשון ספרי [כאן], מנין אתה אומר שאם קצץ אשרה והחליפה אפילו עשר פעמים שחייב אדם לקוצצה, תלמוד לומר אבד תאבדון וגו'. ונאמר שם עוד, ואבדתם את שמם מן המקום ההוא, בארץ ישראל אתה מצווה לרדוף אחריהם ואי אתה מצווה לרדוף אחריהם בחוצה לארץ. משרשי המצוה למחות שם עבודה זרה וכל זכרה מן העולם.

ודיניה כלולים בפשט הכתוב.

ונוהגת בזכרים ונקבות, בכל מקום ובכל זמן, שמצוה עלינו לאבד שם עבודה זרה אם יש כח בידינו, אבל אין לנו חייבין לרדוף אחריהם לאבדה אלא בארץ ישראל בזמן שידינו תקיפה על עובדיה.

ועובר על זה ולא איבדה כל זמן שיש סיפק בידו, ביטל עשה זה.

5. **R' Menachem Mendel Kasher [1895 - 1983, Poland, Israel], HaTekufah HaGedolah, 13**

החינוך הדגיש בג' ביטויים שמצוה זו חיילה רק אם יש כח בידינו, בזמן שידינו תקיפה על עובדיה, שיש סיפק בידו והנה בימינו אנו אין כח בידינו ואין ידנו תקיפה על עובדיה ולכן אין סיפק בידנו כי רק בזמן שידנו תקיפה היינו שאפשר לה להממשלה לעשות כל מה שהיא רוצה ואין מי שיכול למנעה אז יש על זה דין כיבוש וחלה מצות ביעור אבל הכיבוש של העיר ירושלים העתיקה בזמן הזה אין עליה דין כיבוש כלל לענין זה מפני שיש חוק בינלאומי איך כובש ארץ צריך להתנהג והחוק אומר שאסור לכבוש לנגוע בכל המקומות הק' של כל אומה ואומה ואוי לה לאומה שתעבור על חוק זה וממילא שלא חל כלל וכלל שום נדנד של חיוב לבער כי אסור לנו להתגרות באו"ה שיש בכחם להמיט ח"ו אסון עלינו ועל כל היהודים בכל מקומות מגוריהם.

וצה"ל לא רק שלא עשה בזה שום איסור ולא צריך כפרה אלא ההיפך שהתנהג בדבר זה כדין וכהלכה וקיימו מאמר חז"ל במדרש תנאים דברים יב ב דף נח אבד תאבדון אחר ירושה וישיבה הכתוב מדבר אתה אומר אחר ירושה וישיבה הכתוב מדבר או אינו מדבר אלא מביאתו מחוץ לארץ ולהלן ת"ל וירשתם אותה וישבתם בה ושמרתם וגו' אבד תאבדון אחר ירושה וגו' מיכן ה' רבן יוחנן בן זכאי אומר אל תבהל לסתור במות גוים שלא תבנה בידך שלא תסתור של לבנים ויאמרו לך עשה של אבנים של אבנים ויאמרו לך עשה של עץ וכן הוא אומר לכן בזאת יכופר עון יעקב וגו' לא יקימו אשרים ע"כ דריש מהאי קרא שצריך לאבד את הבמות באופן ובתנאי שלא יקומו עוד עי' רד"ק הערות רצ"ה.

...

ומה שכוונת לך ההלבנת פנים ברבים בהכינוי הגרוע ביותר עובדי עז אל תצטערו על זה היושב בשמים יודע האמת שבמלחמת חובה זו במסירות נפשכם כבשתם בסייעתא דשמיא ובנסים גלויים ירושלים העתיקה אשרי חלקכם שקדשתם ש"ש בעולם ובוודאי נתקדשתם בזה ועם ישראל יזכור תמיד בניו היקרים שהחזירו לו ב"ה ירושלים העתיקה והכותל המערבי

צה"ל במלחמת חובה זו של כיבוש העיר העתיקה מסרו נפשם לכתחילה והרבה מהם נפלו חללים והצילו בזה את ירושלים החדשה מחורבן גמור וכל עם ישראל וביחוד יושבי ירושלים האנשים הזקנים נשים וטף שישבו במקלטים ולבם נמג מפני הפגזים הנוראים והפחד מהשונא שרצה להשמידנו כשהודיעו להם על הנצחון והכיבוש הודו להשי"ת שהראה לנו נסים ונפלאות וברכו בכל לבם את החיילים שמסרו נפשם על כך ולעולם יזכרו את הגבורים הקדושים שנפלו חללים במלחמת קודש זו תנצב"ה

6. **Hague Convention for the Protection of Cultural Property - https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v2_rul_rule38**

Article 1 of the 1954 Hague Convention for the Protection of Cultural Property defines cultural property, for the purposes of the Convention, irrespective of origin or ownership, as:

(a) movable or immovable property of great importance to the cultural heritage of every people, such as monuments of architecture, art or history, whether religious or secular; archaeological sites; groups of buildings which, as a whole, are of historical or artistic interest; works of art; manuscripts, books and other objects of artistic, historical or archaeological interest; as well as scientific collections and important collections of books or archives or of reproductions of the property defined above;

(b) buildings whose main and effective purpose is to preserve or exhibit the movable cultural property defined in sub-paragraph (a) such as museums, large libraries and depositories of archives, and refuges intended to shelter, in the event of armed conflict, the movable cultural property defined in sub-paragraph (a);

(c) centres containing a large amount of cultural property as defined in sub-paragraphs (a) and (b), to be known as "centres containing monuments".

What does ישראל תקיפה mean?

7. **Talmud Bavli [5th Century, Iraq], Ketubot 26b**

מתני'. האשה שנחבשה בידי עובדי כוכבים, על ידי ממון - מותרת לבעלה, על ידי נפשות - אסורה לבעלה.

גמ'. אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב: לא שנו אלא שיד ישראל תקיפה על עובדי כוכבים, אבל יד עובדי כוכבים תקיפה על עצמן, אפילו על ידי ממון - אסורה לבעלה

8. **Rashi [1040 - 1105, France], ibid.**

גמ'. לא שנו - דע"י ממון מותרת לבעלה.

אלא שיד ישראל תקיפה על העובדי כוכבים - ויראים לעשות שלא כדין שמא יפסידו ממונם.

9. **See Source #5**

10. **R' Yaakov Epstein [1954 - , Israel], Shu"t Chevel Nachalato I, 7:13**

וכאן ודאי שימוש באותו ביטוי אין לו ענין עם כח כפית השלטון אלא שדינא דמלכותא דינא לענין זה...וכן כתב הרמב"ן בפירושו עה"ת שאין מסגירין עבד שברח לא"י מידי בעליו הנוכרי. וצריך לומר שיש ביד ישראל ריבונות שלטונית ויכולת הגנה ציבורית דאל"ה הגוים בין כה וכה יוציאוהו מישראל. וכאן משמעות תקיפות היד — שלטון. וכ"נ שהשתמש הרמב"ם בתשובות [מ"ה בלא ע'] ששאל: "מאמר רבי יוחנן: גוי שעסק בתורה חייב מיתה, האם זה הלכה והחייב כל בר ישראל להמנע מללמדו דבר מן המצוות חוץ מ' מצוות או להעמידו עליהן אם לאו?!", והשיב הרמב"ם: "היא הלכה בלא ספק וכאשר יד ישראל תקיפה עליהם מונעים אותו מתלמוד תורה עד שיתגייר..." וצריך לדייק, הלא נשאל אם זו הלכה שצריך להמנע והשיב שצריך למנוע בכפייה. למדנו מכאן שיש פה שני צדדים: על היחיד להמנע מעצמו ועל הציבור, אם כח שלטונו חזק, חייב אף למנוע, ושוב משמעות תקיפות היד היא כח

שלטון ויכולת לכופ...עולה למסקנה, שלשון יד ישראל תקיפה משמש בשתי משמעויות: האחת – חוק וסדר, כמו שהבאנו ממסכת כתובות ול' הרא"ש בע"ז. והשניה – כח שלטון לכפות ולא תליא בכמות העם. ואלו דברי החינוך [מצוה תל"ו] במצוות איבוד ע"ז: "ונוהגת בזו"נ בכ"מ ובכ"ז שמצוה עלינו לאבד שם ע"א אם יש כח בידינו, אבל אין אנו חייבים לרדוף אחריה לאבדה אלא בא"י בזמן שידינו תקיפה על עובדיה". ושוב עולה שהתקיפות היא כח שלטון לכופ להלכותיה של תורה.

11. R' Shaul Yisraeli [1909 – 1995, Russia, Israel], Chavat Binyamin 13:6

עוד כתב הגרע"י בזה...ופירוש הדברים "שאין היד תקיפה" הוא, על כרחך - לא משום סכנת נפשות, כי זהו דבר שאצ"ל הוא, והוא פטור בכל המצוות. אלא הכוונה, שהתנהגות זו נחוצה למען אפשרות קיום יחסים נורמליים עם עמי הסביבה, וכן שלא לתת פתחון פה לגויים במדינותיהם, נגד היהודים היושבים בארצותיהם. א"כ אין כיום חיוב זה, של גרוש נכרים מתוכנו.

12. R' Shaul Yisraeli [1909 – 1995, Russia, Israel], Amud HaYemini 12:17

לכן נראה שהנימוק הוא אחר. והוא לפ"מ שהוכחנו לעיל שיש במצוה זו דין מלחמה, א"כ שומעים אנו שאין זו מצוה המוטלת על היחיד אלא על הכלל כולו, כי להם המלחמה. וראיתי בחז"א (שביעית מהדורא ב' דף ע"ה:) שנוקט בפשיטות שהיא מצוה על היחיד שכ' זו"ל: והוא חיוב על היחיד, וכש"כ מי שמוכר לי בית או שמשכירו שעובר בל"ת זו. (מה שהזכיר מכירת והשכרת בית שעובר בלאו זה מכש"כ, יתבאר עוד להלן בע"ה ונראה שם מה שהכריחו לזה). אולם לא נראה כן לענ"ד, וכנ"ל.

ולפ"ז נראה שאין ענין המצוה נגד כל נכרי ביחוד כי לזה ל"ש מצות מלחמה, אלא שעיקר המצוה היא שלא ישבו כלל בארצנו, וכל עוד שגרים מהם בארץ לא נתקיימה המצוה כלל. וכן מכיון שהיא מצוה המוטלת על הכלל אין חיוב זה אלא כשיש רוב ישראל בארץ. ובדומה למש"כ החינוך לענין בנין ביהמ"ק (מצוה צה). ובזה נראה לפרש כונת הרמב"ם שאין מצוה זו נוהגת בזמן שגלו ישראל מארצם, היינו שאעפ"י שחלק נשאר בארץ ושם ידם תקיפה, מכל מקום אינם חייבים במצוה זו, כי היא מצוה המוטלת על הצבור כולו והיינו בזמן שרוב ישראל על אדמתם וכנ"ל. כמו כן אם אין יד ישראל תקיפה היינו שאננם יכולים להוציא איזה מהעכו"ם אבל אין בכוחם להוציא כולם, גם אז אין מצוה זו קיימת גם כלפי אלה שיכולים להוציאם, כיון שישארו עוד מהעכו"ם לגור בארץ מבלי אפשרות להוציאם. ולזה מיושב שחילק הרמב"ם הרישא לשתי בבות, כי יש כאן שני אופנים שפטורים, האחד מצד שאין כאן רוב ישראל, והשני מצד שישארו ממילא עוד עכו"ם בארץ, ואז הוצאת איזה מהם אינה מעלה ואינה מורידה. ולפ"ז אין הפירוש שהמצוה קיימת אלא שאנוסים מלקיימה, אלא שגם במה שיכולים ג"כ פטורים, ואין זה בדומה לפטור מצד אונס או אי אפשרות, ולזאת הצריך הרמב"ם להשמיענו פטור זה.

13. R' Chaim David HaLevi [1924 - 1998, Israel], Techumin 9, pg. 72

מה מקומן של אותן תקנות "מפני דרכי שלום" בזמננו, וביחוד במדינת ישראל? שמא יעלה על הדעת שהמדינה נכנסת תחת ההגדרה של "יד ישראל תקיפה עליהם"? בודאי שלא! בעולם המערבי הדימוקרטי, שאנו חברים בו, הבסיס לחיי החברה הוא שוויון זכויות לכל אדם, ואין מקום במדינה דימוקרטית לאפליות על רקע דתי. ואף אילו היינו מעצמה עולמית אדירה, לא היינו יכולים לנהוג כך. ולכן, ברור שגם לפי דברי הרמב"ם הנ"ל, דין חברתנו כדן יד עכו"ם תקיפה על ישראל (ועוד, שיש החולקים על עצם סברתו).

14. R' Yitzchak HaLevi Herzog [1888 - 1959, Poland, Israel], Tachukah L'Yisrael Al Pi HaTorah I ch. 2 [נדפס בתחומין כרך ב']

...אנחנו לא כבשנו עד עכשיו ולא יכולנו לכבוש את הארץ כנגד רצונם של האומות ואפילו חלק ממנה. את המדינה היהודית נקבל מאת האומות המאוחדות, עפ"י הסכמתם, ואין שום ספק שעד שיבוא משיח צדקנו נצטרך להגנתם עלינו כנגד ים של אויבים מדיניים מקיפים מסביב שידם תגיע גם לתוך המדינה, וגם אין שום ספק שלא יתנו לנו את המדינה היהודית אלא אם כן נקבע בתחוקה ובמשפט זכות המיעוטים לסבילות הנידונית, וודאי שמניעת הפליות וקיפוחים של המושלמים והנוצרים גם יחד תהווה אלמנט יסודי מתוך הזכות למדינה שיתנו לנו.

...מה עלינו לעשות? להגיד לאומות: אין אנחנו יכולים לקבל את התנאי הזה, מפני שתורתנו הק' אוסרת על ממשלה יהודית להתיר הישיבה בארצנו לנוצרים ומכ"ש לעובדי אלילים, ונוסף על זאת היא אוסרת עלינו להרשות פולחנם בארצנו ואוסרת עלינו להרשות להם לרכוש קרקעות? דומני שלא ימצא רב בישראל בעל מוח ובעל שכל ישר שישבור שעלינו להשיב כך, כלומר שזוהי חובתנו מדין תוה"ק. אפילו אם נניח שבקבלנו את המדינה בתנאי הנ"ל תעבור הממשלה היהודית עבירה כשתקיים אם התנאי, גם אז הייתי אומר שהעבירה נדחית מפני פק"נ של עם ישראל, בשים לב למצב האומה בעולם. ואם כי אין פק"נ עומד בפני איסור ע"ז ואפילו אביזריהו, זהו בנוגע לישראל עצמם, אבל איסור הסבילות של פולחנם ואצ"ל האיסור של חנייתם בקרקע וכדומה, אין זה בכלל, ואין זה דוחה פק"נ של כלל ישראל, יתר ע"כ, הלא יש אופנים שבהם אפשר להתיר אפילו איסור תורה משום איבה[12], וכלום יש מצב יותר הולם היתר כזה מהמצב הנוכחי. נקל לתאר לנו מה תהא התגובה של האומות לגישה כזו הנ"ל מצדנו. אפשר מאד להגיד שיש כאן משום גרם סכנה לכלל ישראל[13].

ג) ואולם אין אנו זקוקים להיתירים, לא על היסוד שמדינה יהודית היא בבחינת הצלת האומה ויש בכלל זה הכנת מקום מקלט לעת צרה, ח"ו, עד שיבוא משיח צדקנו, לאור הטרגדיה האיומה של גלות אירופא בימינו וכמעט לעינינו, ולא על היסוד שהדחיה בידים של ההזדמנות הזאת מפחד אותה העבירה, תכבה את גחלת התקווה בלב רוב האומה ותקעקע את בירת היהדות כולה, ובכונן זה עת לעשות לד', אלא אפילו אם זה היה נוגע לעובדי אלילים ממש, מעצם הדין אין כאן עבירה, לפי דעת.

15. Rashi [1040 – 1105, France], Yoma 86a

באמור להם עם ד' אלה - את זו קרא הכתוב חילול השם, כשאדם חשוב עובר עבירה ופורענות באה עליו, והכל אומרים: מה הועילו לו, ראה החסידים והחכמים רעה באה עליהם, שנאמר ויחללו את שם קדשי ובמה חללוהו באמור עליהם הנכרים שגלו ביניהן ראו עם ד' אלה ולא יכול להצילם שלא יגלו, נמצא שם שמם מתחלל וכבודו מתמעט.

16. R' Nachum Eliezer Rabinovitch [1928 - , Canada, US, UK, Israel], Yad Peshuta, ibid.

נמצא שיש להם לגוים אמתלה בזמן שגלו ישראל או בזמן שיד הגוים תקיפה, שהרי נראה להם כי כביכול ידו קצרה מהושיע, ואפילו אלה שאינם אדוקים בעבודה זרה ואין להם אלא מעשה אבותיהן בידיהן, מבל מקום אינם מתעוררים לעבודת הבורא יתברך מפני שכבודו מחולל בגוים. לפיכך צריך לנהוג בהם בדרכי שלום ורחמים, כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. ועל כגון אלה נאמר 'ורחמיו על כל מעשיו'. אולם בזמן שיד ההרואל תקיפה, כי אז שם שמים מתקדש בעולם, וכולם רואים כי שם ד' נקרא על עמו ועל נחלתו, ואם בכל זאת הם דבקים בעצביהם, אין זה אלא משום לבם הערל, ויש לנהוג עמם כמידת הדין.

17. R' Eliezer Melamed [1961 - , Israel], *Peninei Halachah, HaAm V'HaAretz* 5:4 - <http://ph.yhb.org.il/10-02-09/>

מסיבות רבות איננו יכולים לגרש את הנוכרים שאינם מקבלים שבע מצוות בני נח כפי מצוות התורה. ראשית, המצווה מחייבת אותנו בזמן שיש בידינו כוח, אבל כאשר יד הגוים תקיפה עלינו, אנו אנוסים מלקיימה (רמב"ם הל' ע"ז י, ו). וכן מצוות ישוב הארץ אינה דורשת מאתנו לסמוך על הנס ולהילחם לבדנו כנגד כל העולם. מסתבר שכיום, כאשר המדינות החזקות בעולם מתנגדות לכך, כל מדינה וסיבותיה, ומעמדה הביטחוני והכלכלי של מדינת ישראל תלוי בהן במידה רבה, אנו נחשבים כמי שיד הגוים תקיפה עלינו, ואין בידינו כוח לגרש מהארץ את הערבים שלוחמים נגדנו בגלוי, ובוודאי שאין בידינו כוח לגרש את משפחותיהם ואת האוכלוסייה הערבית שעוינת אותנו.

מעבר לכך, גם מפני 'דרכי שלום' איננו יכולים לגרש את האוכלוסייה הערבית שעוינת אותנו, שכן פעולה זו תפר את השלום המקובל ביחסים בינלאומיים, ומצינו שלעיתים מתבטלים מלקיים מצוות מפני 'דרכי שלום' (גיטין נט, א; רמב"ם מתנות עניים א, ט).

יתר על כן, בדורות האחרונים, בזכות השפעתה המוסרית של תורת ישראל, זכינו ואומות העולם קבלו על עצמן חוקים ששומרים על זכויותיהם של מיעוטים, ומפני חילול השם אסור לנו לגרש את הערבים שאינם בגדר 'גר תושב'. שכן כלל הלכתי הוא שלא יתכן שיהיה דבר שאסור לבני נח ולישראל יהיה מותר (סנהדרין נט, א), ואם על פי הדינים שהמתקנים שבאומות העולם קבעו, אסור לגרש בני אוכלוסיית מיעוט גם כשהם עוינים, גם עם ישראל צריך להתחשב במידת האפשר בעמדה מוסרית זו, על אחת כמה וכמה כאשר מדובר באמנות בינלאומיות מחייבות.

18. R' Yosef Eliyahu Henkin [1881 - 1973, Russia, USA], *Noam* Vol. 10, pg. 9 - <http://hebrewbooks.org/28499>

וקבלת עול מלכות שמים על האומות צריך להיות רק על ידי מעשינו הטובים, ועל דרך מה שביארנו לעיל שכשם שיעקב בלבו אחד ע"י מקל נועם, שהרי אינו בעל מלחמה, כך בניו שבשם ישראל יכוננו, וכהם יפה, אין להם להשתמש בכחם אפילו לענין לעקור ע"ז מהאומות, אלא בסמל מעשיהם הטובים, לדין אמת ושלום.